

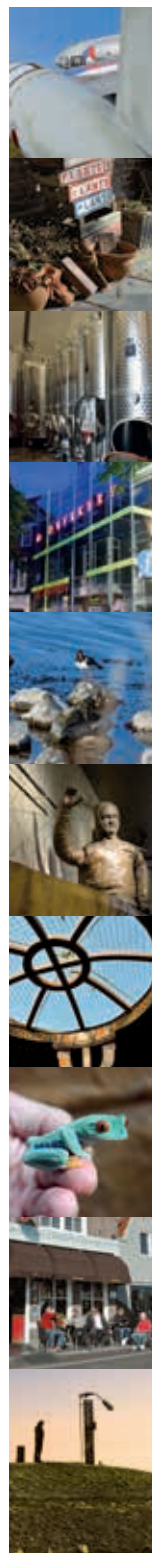
111 plekken

- 1___ Proef Zeeland | Neeltje Jans
Vernieuwend boeren op het zilte water | 10
- 2___ Anna-Friso aan de Oosterschelde | Noord-Beveland
Een beleefdijk met uitzicht en verhalen | 12
- 3___ Dijkwerkers aan de dam | Noord-Beveland
Noest basalt, uitgedrukt in marmer | 14
- 4___ Marina Kamperland | Noord-Beveland
Ontsnappen uit een verlaten keuken | 16
- 5___ Monument verdronken dorpen | Noord-Beveland
Multidisciplinair herdenken bovenop de dijk | 18
- 6___ Het Solexmuseum | Noord-Beveland
Genieten van een bijzonder brommertje | 20
- 7___ De Zeeuwse Rozentuin | Noord-Beveland
Rozen, clematissen, kunst of een trouwerij | 22
- 8___ Het Blikmuseum | Schouwen-Duiveland
Huisvrouwengeluk en de wereldgeschiedenis in blik | 24
- 9___ Boekhandel De Vries | Schouwen-Duiveland
Een plek voor boekenfans en 'kookfanaten' | 26
- 10___ Brouwersdam watersportstrand | Schouwen-Duiveland
Actief zijn op de rand van Zeeland | 28
- 11___ Café de Biet | Schouwen-Duiveland
Innovatief, maar met behoud van sfeer | 30
- 12___ De eskimo van Zierikzee | Schouwen-Duiveland
De kajak van Zeelik, de houten man | 32
- 13___ De Kleine Schorre | Schouwen-Duiveland
'Onberispelijke' wijn uit Schouwen-D[ri]uiveland | 34
- 14___ Hoek van Bommenede | Schouwen-Duiveland
Rust en verzonken geschiedenis | 36
- 15___ Koepeltje van Repart | Schouwen-Duiveland
Recreërende polderheren en een betonnen wering | 38
- 16___ Meestof Willem III | Schouwen-Duiveland
Van 'Turks rood' tot namaakkoffie | 40
- 17___ 'Ouderhuis' van Jacob Cats | Schouwen-Duiveland
Historische 'misleiding' met curiositeitswaarde | 42
- 18___ Plompe Toren | Schouwen-Duiveland
Enig zichtbare restant van het Zuidland | 44

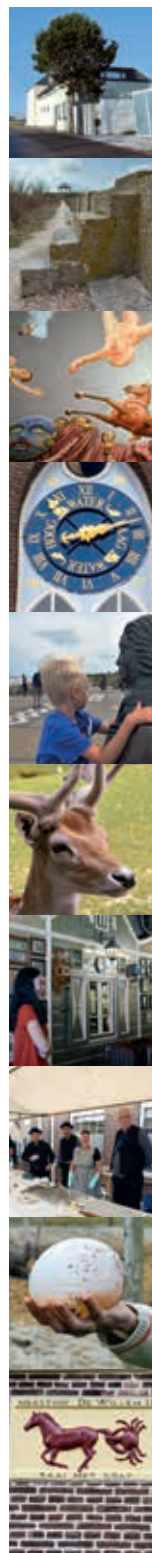
- 19___ Schuddebeurs en Mon Plaisir | Schouwen-Duiveland
Oase voor rijke kooplui en regenten | 46
- 20___ Starfighter van Oosterland | Schouwen-Duiveland
Een straaljager op de Zeeuwse klei | 48
- 21___ Stokroos en Kermisrose | Schouwen-Duiveland
'Centraal-Aziatisch' relaxen op Duiveland | 50
- 22___ Vakantiehuisjes jaren dertig | Schouwen-Duiveland
Witte muren en overhangende daken | 52
- 23___ Vissershaven Bruinisse | Schouwen-Duiveland
Hier valt aan de mossel niet te ontsnappen | 54
- 24___ Vuurtoren Westerlicht | Schouwen-Duiveland
Roodwitte spiralen om botsing te voorkomen | 56
- 25___ Watersnoodmuseum in historische caissons | Schouwen-Duiveland
Herdenken en vooruitkijken | 58
- 26___ Zeehondenstrand Renesse | Schouwen-Duiveland
Zeehonden van hout, zeehonden van vlees en bloed | 60
- 27___ Krammertoren, Krammersluizen | Sint-Philipsland
Uitwaaien, 43 meter boven de Philipsdam | 62
- 28___ Oostdijk en Zuiddijk | Sint-Philipsland
Elementen van het dorpsleven netjes op een rij | 64
- 29___ Veerhaven Anna-Jacobapolder | Sint-Philipsland
Eldorado voor rustzoekers en waterliefhebbers | 66
- 30___ Boerderij Reijgersburgh | Tholen
Wielrennersglorie van een opvallende boerderij | 68
- 31___ De Vier Vrijheden | Tholen
Oud-Vossemeer, bakermat van de Roosevelts | 70
- 32___ Een bijna vergeten vloed | Tholen
Bescheiden gedenkteken van 1906 | 72
- 33___ Gorishoek | Tholen
'In' de zeearm naar België kijken | 74
- 34___ Interieur noodwoning | Tholen
Noordelijke luxe na de Februariramp | 76
- 35___ Leilinden van Stavenisse | Tholen
Rechtdoor van de haven naar de kerk | 78
- 36___ Waterrijk Oesterdam | Tholen
Ontspannen op veelbewogen grond | 80
- 37___ Astronomische getijdenklok | Walcheren
Eb, vloed en de maanstanden in Arnemuiden | 82
- 38___ Boekhandel 't Spui | Walcheren
Speciale lampen beschijnen speciale boeken | 84

- 39___ Boswachterskamer Westhove | [Walcheren](#)
Geprepareerde dieren in een middeleeuws kasteel | 86
- 40___ Breedste strand | [Walcheren](#)
Zand, zout en brak op de kop van Walcheren | 88
- 41___ Caissons tegen het water | [Walcheren](#)
Betonnen herinneringen aan de Walcherse inundatie | 90
- 42___ CineCity, de kunst van het kijken | [Walcheren](#)
Sterren op het doek en in levenden lijve | 92
- 43___ De Drvkery | [Walcheren](#)
Een verdwaalkwinkel met betekenislaagjes | 94
- 44___ Gedenksteen molen De Roos | [Walcheren](#)
Een 'koppig volkje' doorstond de oorlog | 96
- 45___ Kanaal door Walcheren | [Walcheren](#)
Varen over verzonken kadewerken | 98
- 46___ De Kloveniersdoelen | [Walcheren](#)
Schutters, kunstenaars, kippen, levensgenieters | 100
- 47___ Loverendale, Oostkapelle | [Walcheren](#)
Biologisch dynamisch werken en recreëren | 102
- 48___ De Middellandse-Zeetuin | [Walcheren](#)
Palmen, folly's en mozaïeken in Buttinge | 104
- 49___ Mondriaanbank met Nehalennia | [Walcheren](#)
Walcherens gezelligste strandovergang | 106
- 50___ De naald van Marnix | [Walcheren](#)
Antwerps monument op een Souburgse begraafplaats | 108
- 51___ Napoleons vestingwerken | [Walcheren](#)
Stap in de poterne en beleef de 'tijd tunnel' | 110
- 52___ De Rode Tent van Overduin | [Walcheren](#)
Chinese mode uit de achttiende eeuw | 112
- 53___ Stadsdichterstegels op rij | [Walcheren](#)
Tegels met regels van alle stadsdichters | 114
- 54___ Strandpaviljoen Panta Rhei | [Walcheren](#)
Sfeer en livemuziek aan het Nollestrand | 116
- 55___ Theater De Wegwijzer | [Walcheren](#)
'Soms hoor je een regel, speciaal voor jou' | 118
- 56___ Wereld Windorgel Vlissingen | [Walcheren](#)
Luisteren naar de muziek van de zee wind | 120
- 57___ Baalhoek | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Niet dromen van een kanaal, maar van steltlopers | 122
- 58___ Bakkerij Van Meijel | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Herbaaldelijk de beste Zeeuwse bolus | 124

- 59___ Blauwe schuur in Othene | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Boerentraditie in het land van Zaamslag | 126
- 60___ Boekhandel Van de Sande | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Boekenwalhalla in een havenstad | 128
- 61___ Café Het Verdrongen Land | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Het kloppend hart van Emmadorp | 130
- 62___ Het laagste punt van Zeeland | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
De tunnel en het verlangen naar 'de boot' | 132
- 63___ Het Warenhuis | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Schilderingen van een meester-decorateur | 134
- 64___ Industrieel Museum Zeeland | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Van stoommachine tot 3D-printer | 136
- 65___ Luchtwachttoren Nieuw-Namen | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Vijftien meter herinnering aan de Koude Oorlog | 138
- 66___ Maria ter Eecken | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Een Mariakapel die keer op keer berrees | 140
- 67___ Meester Van der Heijden-groeve | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Drie miljoen jaar op zeven hectare | 142
- 68___ Mosselmonument en mosselbank | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Een schelpdieredorado in de polder | 144
- 69___ Nieuwe Bierkaai | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Een nieuwe 'middeleeuwse' haven | 146
- 70___ De Poolse brug | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Herinnering aan bevrijding en vroegere herdenkingen | 148
- 71___ Porgy en Bess | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Jazz als stokpaardje in Terneuzense club | 150
- 72___ Scheldeboulevard Terneuzen | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Het zoute licht van de zuidoever | 152
- 73___ Snowworld Terneuzen | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Snelheid ontwikkelen op 220 meter | 154
- 74___ De Val, bron van verhalen | [Zeeuws-Vlaanderen \(Oost\)](#)
Zwevende spookboerinnen en vlammeende doodkisten | 156
- 75___ De achthoekige kerk | [Zeeuws-Vlaanderen \(West\)](#)
Oudste protestantse kerkgebouw in Zeeland | 158
- 76___ De Braakman tussen Oost en West | [Zeeuws-Vlaanderen \(West\)](#)
Kaboutersporen in een afgedamde zee arm | 160
- 77___ Het beeld van Stuerbout | [Zeeuws-Vlaanderen \(West\)](#)
Onuitwisbare bloedvlekken en een linkeroor | 162
- 78___ Het Vlaamsche Erfgoed | [Zeeuws-Vlaanderen \(West\)](#)
Het geheim van de paptart is nog niet ontsluiterd | 164

- 79___ De Kromme Watergang | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Elke dag duizend keer proeven | 166
- 80___ De Kruisdijk | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Waar bleef het koffertje van Hennequin? | 168
- 81___ Markt van IJzendijke | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Uiteenlopende verklaringen voor 'Petit Paris' | 170
- 82___ De Porta Principalis | Zeeuws-Vlaanderen (West)
De hoofdboort van het Romeinse castellum | 172
- 83___ Stadsmuur van Sluis | Zeeuws-Vlaanderen (West)
De eerste van drie bloeiperioden | 174
- 84___ Stadspomp Sint-Anna ter Muiden | Zeeuws-Vlaanderen (West)
De machtsymbolen van een miniatuurstad | 176
- 85___ Strandweelde bij Nieuwvliet | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Dicht bij de natuur, maar comfortabel | 178
- 86___ Struisvogelboerderij Monnikenwerf | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Ook struisvogelhennens kunnen hoofdpijn hebben | 180
- 87___ Turkeye | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Een eeuwenoude band met Turkije | 182
- 88___ Vishandel Fieret | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Uitkijken over vis en ananas | 184
- 89___ Watertoren van Oostburg | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Een kunstenaar in zijn bubbel | 186
- 90___ De Wereldvredevlam | Zeeuws-Vlaanderen (West)
Samen dromen, al is het maar over de liefde | 188
- 91___ Beeldenpark Ellewoutsdijk | Zuid-Beveland
Herinneringen aan een 'suikerwerkpaleis' | 190
- 92___ De Berg van Wabeke | Zuid-Beveland
Zeelands hoogste 'vliedberg' in Wemeldinge | 192
- 93___ Berkenhof Tropical Zoo | Zuid-Beveland
Mini-jungle boordevol exotisch leven | 194
- 94___ De Tuin van Troje | Zuid-Beveland
Twee bijzondere boekhandels in één band | 196
- 95___ Doolhof van Hoedekenskerke | Zuid-Beveland
Mythisch landschap onder de rook van de stoomtrein | 198
- 96___ De 'Gebroken diek' | Zuid-Beveland
Onverhoedse aanval van de Oosterschelde | 200
- 97___ De haven van Biezelinge | Zuid-Beveland
Opnieuw uitkijken over het water | 202
- 98___ Het allersmalste straatje van Goes | Zuid-Beveland
Dolen door de veelbesproken Vuilstraat | 204

- 99___ Kastelenpad Kapelle | Zuid-Beveland
Onzichtbare burchten toch tastbaar | 206
- 100___ Het Klokuus | Zuid-Beveland
Buitelen of borrelen aan de boszoom | 208
- 101___ Kunst in de Wilhelminapolder | Zuid-Beveland
Sciencefiction om een polder te begrijpen | 210
- 102___ Oesterputten in Yerseke | Zuid-Beveland
Schelpdiercultuur voor alle zintuigen | 212
- 103___ Oudekamersedijk bij Nisse | Zuid-Beveland
Herdenkingsdijk voor overleden kinderen | 214
- 104___ Podium Reimerswaal | Zuid-Beveland
Mooie voorstellingen en culturele strijd | 216
- 105___ De Rattekaai bij Rilland | Zuid-Beveland
Een tijhaven aan het verdronken land | 218
- 106___ Spek Mie Stroop | Zuid-Beveland
Een moord voor een pannenkoek! | 220
- 107___ Veerhuis van Wolphaartsdijk | Zuid-Beveland
Dienstgebouw werd een befaamd restaurant | 222
- 108___ Vrijmetselaars in Goes | Zuid-Beveland
Zelfontwikkeling in een onvolmaakte wereld | 224
- 109___ Vrouweputje bij Baarsdorp | Zuid-Beveland
De geneeskraft verhuisde mee | 226
- 110___ Waterstaatstation Krabbendijke | Zuid-Beveland
Goederen waren belangrijker dan mensen | 228
- 111___ Zeelands langste braderie | Zuid-Beveland
Een lang en veelkleurig lint | 230

Overzichtskarten | 232

12 De eskimo van Zierikzee

De kajak van Zeelik, de houten man

Op de eerste verdieping van het Stadhuismuseum in Zierikzee staart hij de bezoeker welwillend aan, zijn houten rechterarm geheven als in een groet, zijn gezichtsuitdrukking niet onvriendelijk. Hoewel de aandacht vooral uitgaat naar deze in een eskimokostuum gestoken pop, is de kajak waarin hij zit veel belangrijker. Die is waarschijnlijk tussen ongeveer 1650 en 1750 meegebracht door walvisvaarders uit Groenland. Het is een van de oudste, zoniet de oudste kajak ter wereld. Vroeger hing zij met haar houten varenskast in het (nu gesloten) maritieme museum in Zierikzee; nu is zij een van de pronkstukken van het Stadhuismuseum, gevestigd in het oude stadhuis van de stad. De kern van de collectie bestaat uit objecten die ooit zijn verzameld door het stadsbestuur van Zierikzee: schilderijen, zilveren stukken, scheepsmodellen en andere voorwerpen die de bloeiperiode van Zierikzee weerspiegelen.

De kajak trok vanouds veel bekijks. De eerste wijdverbreide beschrijving is van de hand van de Franse schrijver Victor Hugo, die Zierikzee in 1867 bezocht en vol verbazing naar het Groenlandse schuitje staarde. Een latere generatie knoopte een verhaal over de veronderstelde stichter van Zierikzee vast aan de kajak. Een leesboek voor de scholen uit 1931 en andere publicaties spraken van een zekere Zeelik, een Eskimo uit Groenland. Zeelik lag bij het zwemmen zó plat op het water dat het leek alsof hij de zee likte, vandaar zijn naam. In zijn kajak peddelde hij naar de andere kant van de oceaan, bouwde een hut en ging op haringvangst. Dat was het begin van Zierikzee, want anderen kwamen bij de hut van de geliefde Zeelik wonen. Zeelik woonde aan zee, en dat is de oorsprong van de naam Zeelikzee of Zierikzee – Zeeuwen verbasteren immers alles! Maar inderdaad: de meest geaccepteerde naamsverklaring van Zierikzee is ‘Zieriks Ee’: de (zij)kreek van Zierik.

Adres Meelstraat 8, 4301 EC Zierikzee, www.stadhuismuseum.nl | **Per auto** Gratis parkeerterrein Scheldestraat, lopen via Westbrug, Westerstraat, Balie, Kerkhof | **OV** Vlakbij Bushalte De Wieken (Hoge Molenstraat) | **Openingstijden** apr. t/m okt. di-za 11-17 uur, zo 13-17 uur; nov. t/m mrt. di-zo 13-17 uur | **Tip** Bezoek de speciale meekrapkamer op de 1ste verdieping.

25 Watersnoodmuseum in historische caissons

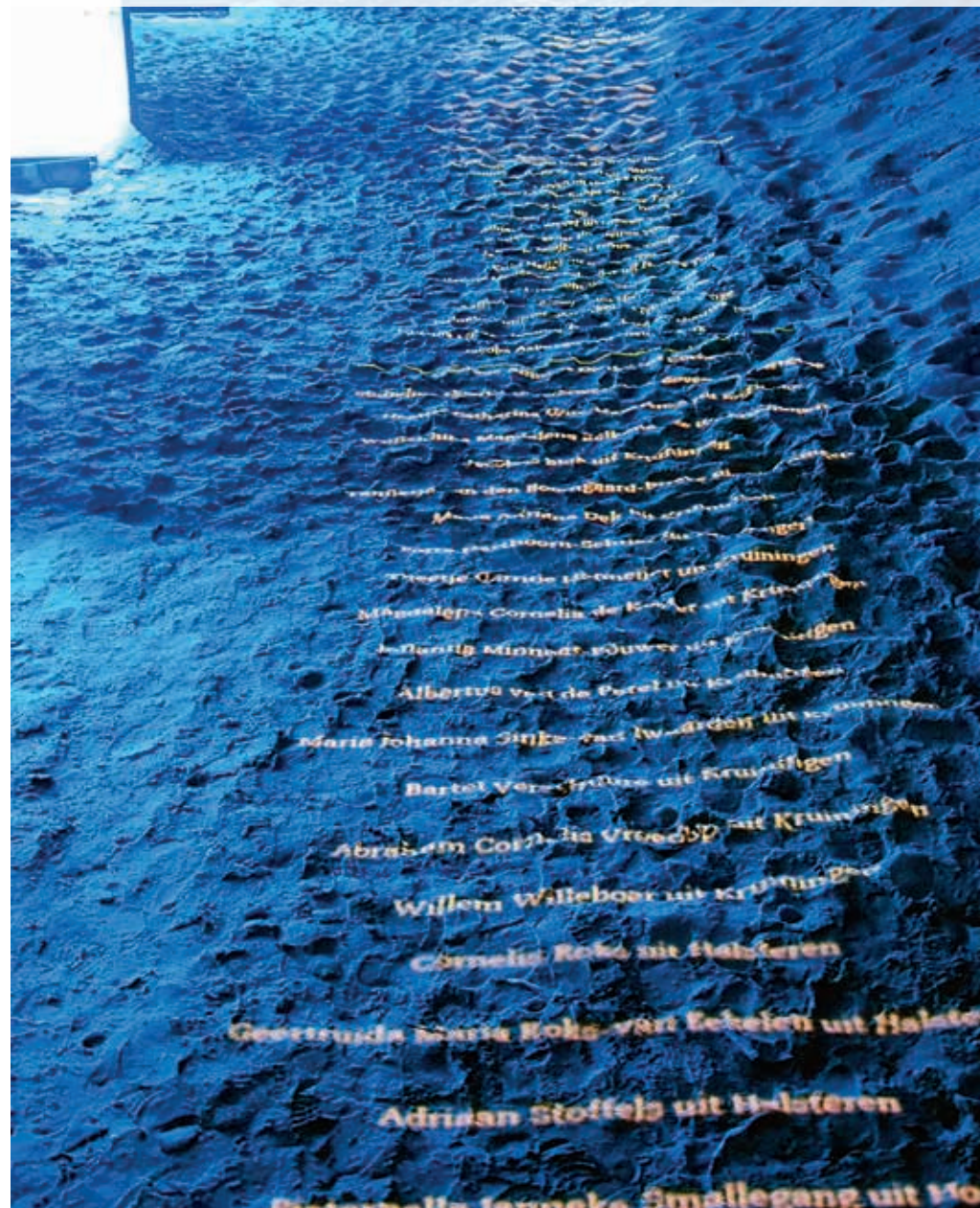
Herdenken en vooruitkijken

Rijkswaterstaat zette 11.500 man in, die dag en nacht voortploeterden. Eindelijk, in de nacht van 6 op 7 november 1953, werd bij Ouwerkerk het laatste dijkgat van de Februariramp 1953 gedicht. Dat gebeurde met vier Phoenix AX-sluitcaissons, overgevaren uit Engeland. Ze waren bedacht om als noodhaven te dienen bij de geallieerde invasie in Normandië in 1944. Nu vormen de caissons de behuizing van het Watersnoodmuseum. Op de centrale caisson is een plaquette aangebracht ter herinnering aan die gelukkige 6 november. De letterlijk golvende tekst is ontleend aan de troonrede van 1953: 'Bij de worsteling om een snel herstel van de waterkeringen zijn de beste tradities van ons volk gehandhaafd.'

De caissons werden in 1965 een beschermd rijksmonument. In 2001 is in één ervan het Watersnoodmuseum geopend. Twee jaar later, een halve eeuw na de Ramp, werden de caissons met omgeving tot Nationaal Monument Watersnood 1953 uitgeroepen. Want ook de huidige omgeving is grotendeels door de Ramp ontstaan: de kreken, de inlagen, de nieuwe zeedijk en het natuurgebied rondom de kreken. Het museum trok in 2018 meer dan 100.000 bezoekers. Verhalen over water, die spreken immers sterker aan dan ooit, gezien de problemen rondom zeespiegelstijging en klimaat. Verhalen over de Ramp, de wederopbouw, de Deltawerken. Steeds verteld door de mensen die het meemaakten. Behalve deze *oral history* zijn er de talloze voorwerpen, machines, reconstructies, kunstwerken en her-scheppingen, bijvoorbeeld van een complete noodwoning.

In 2008/2009 is het museum sterk uitgebreid en zijn de caissons door gangen verbonden en allemaal ingericht als expositieruimte. Het museum kijkt niet alleen terug, maar zet ook lijnen uit naar de toekomst van de mondiale waterbeheersing. Ook is in 2019 een Vijfde Caisson geopend: de naastgelegen museumbrasserie, met eigen kleine exposities en presentatieruimten.

Adres Weg van de Buitenlandse Pers 5, 4305 RJ, Ouwerkerk, www.watersnoodmuseum.nl | Per auto N59, bij stoplichten Nieuwerkerk borden volgen; vanaf Zeelandbrug vóór stoplichten rechtsaf en direct weer rechts, weg blijven volgen | **Openingstijden** ma-zo 10-17 uur, nov-mrt op ma alleen open tijdens schoolvakanties | **Tip** Krekengebied Ouwerkerk. Voor het museum staan houten vissteigers (regenboogfore!) aan de kreek, voor kinderen, ouderen, minder validen.

26 Zeehondenstrand Renesse

Zeehonden van hout, zeehonden van vlees en bloed

Zeehonden en Schouwen-Duiveland hebben wat met elkaar. Ze zijn hier niet moeilijk te lokaliseren; vanaf het strand van Renesse kun je ze rustig gadeslaan. Neem bijvoorbeeld de strandovergang Jan van Renesseweg. Op de duinovergang wijst de houten zeehond Glitter (een werk van P. Verlaan) al de weg; hij is één van de vijf houten of leistenen zeehonden die Renesse sinds 2013 sieren.

Enmaal op het strand kun je de zeehonden op de zandplaat voor de kust waarnemen. Bij de hier gelegen strandpaviljoens kun je verrekijkers lenen. Zoals in het trendy paviljoen 'Haven van Renesse', waar het relatieve comfort de ietwat aangezette culinaire pretentie moet compenseren. Geen verrekijker? Dan zie je weinig meer van de zeehonden dan zwarte stippen, maar ze zwemmen gelukkig ook wel dichtbij het strand.

In oktober 2014 werden onder belangstelling van enkele honderden mensen drie mannetjeszeehonden vrijgelaten op het strand van Renesse: Meldon, Duuc en Thor. Ze hadden een paar maanden aan mogen sterken in de zeehondenopvang A Seal in Stellendam, en konden nu profiteren van het schone water aan deze kust. Naast de ruimte en de betrekkelijke rust is dat schone zeewater een factor van belang voor de aanwezigheid van deze dieren. Voor de kust van Renesse, maar ook in de Oosterschelde en zelfs de Grevelingen leven vrij grote populaties. Als de zeehonden op de droogvallende platen rusten, of als ze nieuwsgierig met je boot meezwemmen, vormen ze een typische bezienswaardigheid van de streek.

In de Zeeuwse wateren kun je twee soorten zeehonden aantreffen: de gewone en de grijze. De gewone zeehonden worden maximaal 1,95 meter lang, en hebben meestal een grijze tot donkerbruine of zwartige vacht met donkere vlekken. Grijze zeehonden zijn veel groter, bij de mannetjes wel tot drie meter lang. Hun vacht is – getrouw aan hun naam – meestal grijs, maar soms ook donkerbruin en zwart.

Adres Badstrand achter overgang Jan van Renesseweg | Per auto Volg N57 (Dammenweg) en Stoofweg naar de Jan van Renesseweg; er is een groot parkeerterrein bij hotel De Zeeuwse Stromen | OV Bushalte Transferium | Tip Restaurant 4 Beaufort van hotel De Zeeuwse Stromen, Duinwekken 5, 4325 GL Renesse, is gespecialiseerd in Zeeuwse streekproducten.

34 Interieur noodwoning

Noordelijke luxe na de Februariramp

Een halletje, een mooie woonkamer, een heel ruime keuken, boven vier slaapkamers en ook nog een doucheruimte. Erg comfortabel voor Zeeuwse begrippen anno 1953. De mensen die een van deze geschenkwoningen kregen toegewezen waren dan ook zeer content, na alle ellende die ze hadden moeten verduren door de Februariramp van 1953. Iedereen kan zien hoe het was om te wonen in een van de minstens 515 prefab-woningen, die na de Ramp naar het getroffen gebied werden gestuurd door Noorwegen, Zweden, Denemarken en Finland. Een van de Noorse woningen uit Stavenisse is in 2003 in gedeelten getransporteerd en heropgebouwd bij streekmuseum De Meestof in Sint-Annaland, en helemaal ingericht in de stijl van de jaren vijftig: een tafel in het centrum van de woonkamer met een gezellige lamp erboven. De klok traditiegetrouw op de schouw. Een keuken met een oerdegelijk gasstel en frisse groene kastjes.

In de Zeeuwse dorpen waar de noodwoningen werden geplaatst, herinneren straatnamen aan de te hulp geschoten landen. Zoals de koning Haakonstraat in Stavenisse. Daar stond de nu in Sint-Annaland te bezichtigen Noorse noodwoning ooit op nummer 9. De opbouw van de woningen ging overigens niet geheel volgens plan. Op de bouwtekeningen van de prefabs stond duidelijk aangegeven dat de schoorsteen in het huis los moest komen te staan van de vloeren. De Nederlandse constructeurs, niet gewend aan houtbouw, zagen hier het nut niet van in en timmerden de schoorsteen gewoon vast aan de houten vloeren. Het gevolg was dat de vloeren door het stoken snel kromtrokken.

De Noren wilden zelf ook wel graag dat de bewoners van de geschenkhuisen wisten aan wie ze deze te danken hadden. In elke woning moest een foto van Noorwegen worden opgehangen; op de lijst zat een plaatje met de vermelding dat het huis was aangeboden door het Noorse Rode Kruis. Opdat men niet zou vergeten.

Adres Bierensstraat 6, 4697 GE Sint-Annaland, www.demeestof.nl | **Per auto** Vanaf N658 linksaf naar Spuistraat/N658, linksaf naar Havenplein, rechtsaf bij eerste dwarsstraat de Molendijk op, flauwe bocht links naar Weststraat, weg vervolgen naar Bierensstraat | **OV** Bushalte Dorpsweg | **Openingstijden** di-za 14-17 uur | **Tip** Een van de vaste opstellingen in het museum is een authentiek ingericht schoollokaal anno 1900.

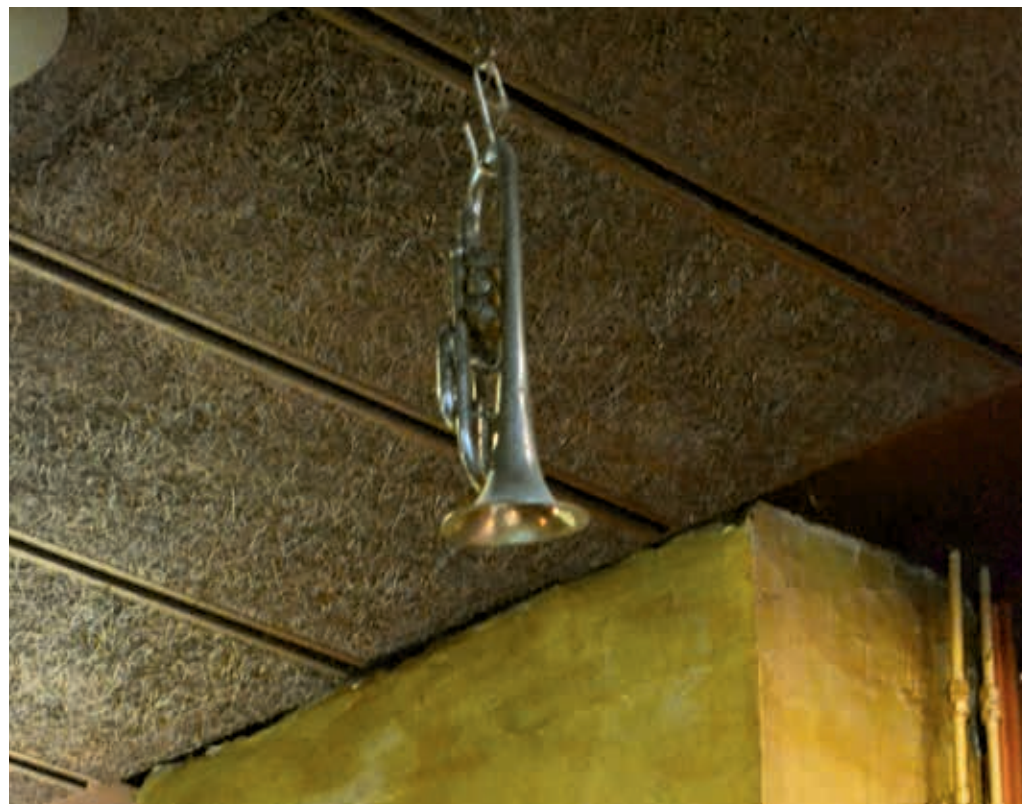
71 Porgy en Bess

Jazz als stokpaardje in Terneuzense club

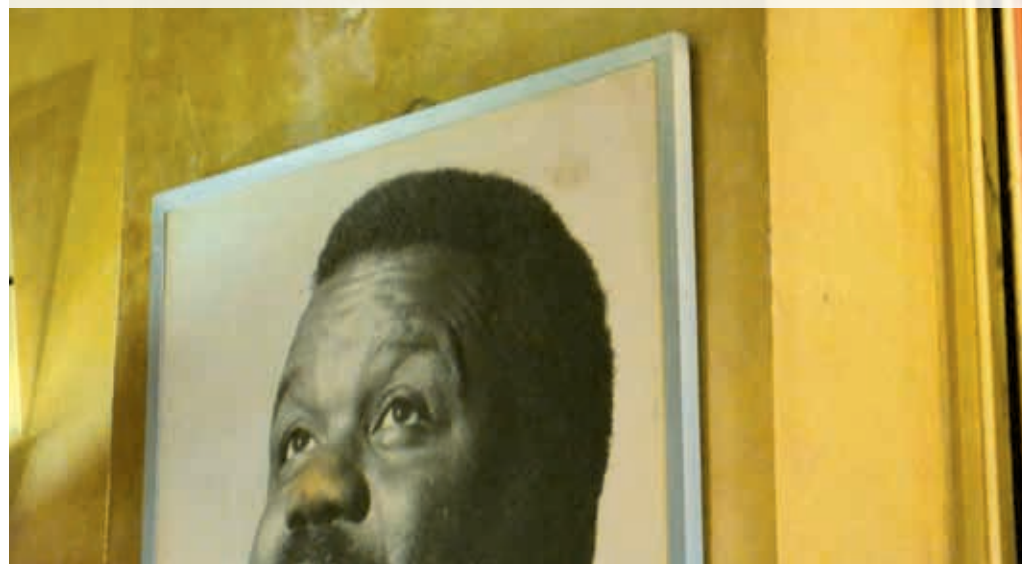
In Porgy en Bess heerst nog altijd de intieme sfeer van een kleine club: een bar, losse tafels en stoelen, parafernalia aan de wand en het plafond en, misschien het belangrijkste: een podium. Porgy en Bess blijft swingen, wordt hier verzekerd, hoewel de club de eerbiedwaardige leeftijd van zestig jaar bijna heeft bereikt.

Het begon allemaal in 1944 toen de in 1922 geboren Surinamer Frank Koulen als geallieerd soldaat naar Zeeuws-Vlaanderen kwam. Hij belandde in Terneuzen, trouwde de Terneuzense Vera en begon in 1957 een lunchroom. Zijn donkere verschijning, toen nog zeer zeldzaam in Zeeland, bezorgde hem de vriendelijk bedoelde bijnaam 'de Neger van Terneuzen'. Koulen, zelf amateur-jazztrompettist, veranderde de zaak al snel in een muziekclub, met jazz als stokpaardje. Lokale musici, maar ook wereldsterren als Chet Baker, Art Blakey en Boy Edgar traden op in Porgy en Bess. Het Schelde Jazz Festival groeide in de tijd van Koulen uit tot een Nederlands topfestival.

Frank Koulen overleed in 1985. Zijn naam werd steeds legendarischer en zijn club figureerde in literaire verhalen en zelfs in een documentaire. Maar de club zelf kreeg het moeilijk, terwijl de activiteiten zich toch hadden verbreed naar poëzie-optredens, bluesconcerten en meer. Sluiting dreigde zelfs in 2011. Een jaar later verrees Porgy uit zijn as dankzij twee nieuwe stichtingen: Beheer en Programma. Onder deze tweeling functioneren sindsdien de manager en de vrijwilligers, de Porgy Crew, onder wie zelfs specialisten voor het licht en het geluid. Werkgroepen maken het programma: Jazz, Klassiek (Open Haard Concerten), Literatuur (Prometheus-lezingen) en Roots. Onder de naam 'Local Heroes' treden lokale bands voor het voetlicht. Dankzij al die uit passie voortvloeiende inspanningen biedt Porgy en Bess nu zo'n zeventig optredens per jaar. 'De geest van Frank is nog steeds aanwezig,' meldt de website.

Adres Noordstraat 52, 4531 GJ Terneuzen, www.porgyenbess.nl | **Per auto** Noordstraat is voetgangersgebied; deels gratis parkeren, parkeerterreinen en parkeergarages in het centrum | **OV** Bushalte Stadhuis | **Openingstijden** vr vanaf 19 uur, za vanaf 13 uur en voor en na voorstellingen. | **Tip** Haveninformatiecentrum Portaal van Vlaanderen, Beneluxweg 101, 4538 AL Terneuzen (www.portaalvanvlaanderen.nl).

78 Het Vlaemsche Erfgoed

Geheim van de paptaart nog niet ontsluit

Groepen worden hier vaak ontvangen met koffie en een Groese specialiteit: paptaart. Dat is een rond gebak van deeg met een soort vanillevla erin, die wordt gegeten met bruine suiker. De bakkerij van Het Vlaemsche Erfgoed maakt ze zelf. De herkomst is nog raadselachtiger dan die van de Zeeuwse bolus. Volgens sommigen is de paptaart een erfenis van de lutherse Salzburger, die hier hun toevlucht zochten. Ze stichtten in 1743 de enige lutherse kerk in Zeeuws-Vlaanderen (Molenstraat). Na restauratie is dit gebouw sinds 1998 in gebruik als tentoonstellingsruimte van Het Vlaemsche Erfgoed. Een andere historie meldt dat de paptaart van vóór de Reformatie stamt en door de boeren werd gegeten, die in Groede samenkwamen om hun pacht te betalen; het recept kwam uit Spanje of Portugal.

Hoe dan ook: eet- en drinkgelegenheid is er genoeg in de Slijkstraat, een flauw afbuigend, met kinderkopjes geplaveid straatje waar de bedrijfjes van Het Vlaemsche Erfgoed zijn gevestigd. Je kunt er zien hoe de kapper nostalgisch met zijn scheerkwast 'schildert', of hoe de bakker zijn stenen oven met takken stookt. Een door de tijd gemaltraiteteerde 'travalje' (hoefstalletje om paarden te beslaan) markeert de werkplaats van de smid, daarnaast hanteert de timmerman schaaf en beitel. In het huiskamercafé kun je 'boerenjongens' proeven, bij de grutter (kruidenier) een kaneelstok aanschaffen. Ze brouwen bij Het Vlaemsche Erfgoed zelfs hun eigen huisbieren: elk seizoen een ander.

Dit Groese erfgoedstraatje is bepaald geen *tourist trap*. Het biedt een mengeling van museale heemkunde, oude ambachten en relaxen op zijn Zeeuws-Vlaams. Geen wonder dat ook dorps- en streekgenoten graag door het straatje fietsen of wandelen. En dat kan: het is vrij toegankelijk, alleen voor de toegang tot de bedrijfsruimten en demonstraties is een kaartje vereist, dat aangeschaft kan worden in de erfgoedwinkel.

Adres Slijkstraat 10, 4503 BC Groede, www.het-vlaemsche-erfgoed.nl | **Per auto** Vanaf de N675 (Traverse of Nieuwvlietseweg) via Brouwerijstraat naar Slijkstraat, parkeren in de buurt | **OV** Bushaltes Vijver of Traverse | **Openingstijden** di-vr 10-16, za 12-16 uur | **Tip** Groede Podium (Gerard de Moorsweg 4) is een speel- en infopark in een voormalig bunkerddorp, waar mensen woonden die aan de Duitse Atlantikwall werkten.